

AUSCHWITZ

Vijf jaar voor kampbewaker en SS'er Reinhold Hanning

Reinhold Hanning was medeplichtig aan de moord op 170.000 mensen, zo bepaalde een Duitse rechtbank vandaag. Hanning was van 1942 to 1944 kampbewaker in Auschwitz. De 94-jarige moet vijf jaar de cel in, omdat hij als bewaker medeplichtig was aan de massamoord die er plaatsvond.

De verdediging had vrijspraak geëist, omdat Hanning zelf geen moorden had gepleegd of er directe assistentie bij had verleend. Maar dat is de afgelopen jaren geen voorwaarde meer om veroordeeld te kunnen worden. De afgelopen jaren is er in Duitsland jurisprudentie ontstaan: wie als SS'er aanwezig was in Auschwitz, was ook automatisch betrokken bij de vernietigingsmachinerie van het kamp. De betrokkenheid bij een individuele moord hoeft niet meer aangetoond te worden.

Reinhold Hanning trad als achttienjarige in dienst van de SS en vocht in Oost-Europa voordat hij in 1942 bewaker werd in Auschwitz, naar eigen zeggen in een deel van het kamp waar geen mensen werden vergast. Volgens de Duitse aanklagers hielpen echter alle bewakers mee, zeker tijdens de

‘Hongaarse actie’ in 1944, waarbij 170.000 Hongaarse Joden werden vermoord.

Gedurende het proces had Hanning halsstarrig gezweven, wat de wrevel van nabestaanden en slachtoffers opwekte. Getuigen lieten er geen twijfel over bestaan dat Hanning moet hebben geweten wat er in Auschwitz gebeurde. “Uit de schoorstenen van de gaskamers kwamen vlammen, geen rook maar vuur, en de stank was ondraaglijk”, vertelde de 95-jarige Leon Schwarzbaum de rechtbank. “Geen enkele SS'er kan claimen dat-ie van niks wist, ze waren allemaal op de hoogte.”

Schwarzbaum toonde tijdens de eerste zittingsdag een foto van zichzelf met zijn ouders en een oom: alle drie zijn in Auschwitz vermoord. “Wat me bezighoudt, is de gedachte dat Hanning bij het platform mijn ouders kan hebben gezien. Dat hij ze de dood in heeft gestuurd.”

Pas aan het einde van het proces doorbrak Hanning zijn stilzwijgen. “Ik schaam mij ervoor dat ik het onrecht heb zien gebeuren en mij daar niet tegen heb verzet”. TROUW

MADRID

Metrohalte Vodafone Sol gaat weer gewoon Sol heten

Alex Tieleman
MADRID

Puerta del Sol is het middelpunt van Madrid. Het officiële hoofdplein van de Spaanse hoofdstad is dan wel het Plaza Mayor, maar ‘Sol’ is de Madrilenen net zo lief als symbool voor de hoofdstedelijke ziel en massale ontmoetingsplek.

Drie jaar geleden ontdekte de marketingafdeling van telecomgigant Vodafone deze symbolische waarde ook en overtuigde de Madrileense regio ervan de eigen merknaam toe te voegen aan de metrohalte. Zo werd halte Sol halte ‘Vodafone Sol’.

Niet voor niets natuurlijk: de gemeente kreeg maar liefst 3 miljoen euro voor de toevoeging. Zo kon de naamsverandering ook aan de Madrilenen die dagelijks langs Sol komen worden uitgelegd.

Toch waren veel hoofdstedelingen niet blij. Dikwijls werd de toevoeging Vodafone dan ook doorgekrast op de haltekaart in de metrostellen. En in de volksmond wilde het ook al niet echt doordringen: je sprak toch echt niet af bij Vodafone Sol, maar gewoon bij Sol.

Toch paste de vercommercialisering van Sol goed bij de esthetiek van het centrale stadsplein dat wordt ingesloten door een Apple-store en ander multinationals, en natuurlijk Vodafone zelf. Tot opluchting van veel Madrilenen besloot de regio echter het controversiële contract niet te verlengen.

De bovengrondse bordjes van de metrohalte zijn al overgeverfd. In de metro roept de dame op het omroepbandje weer gewoon: ‘Volgende halte Sol’. De regio verwacht dat in juli alle Vodafoneverwijzingen weg zijn: dan is Sol weer gewoon Sol.

Madrilenen krasten de toevoeging ‘Vodafone’ aan de halte vaak weg.

VERENIGDE STATEN

Campagne Sanders alleen tegen Trump

De Democratische presidentskandidaat Bernie Sanders geeft zijn strijd voor de Democratische nominatie nog niet op. Wel zal hij zijn campagne niet langer richten op het verslaan van zijn Democratische rivale Hillary Clinton, maar op het voorkomen van een presidentschap van de Republikeinse kandidaat Donald Trump. Dat vertelde de senator uit Vermont in een videoboodschap gericht aan zijn aanhangers. Sanders zei in de zeer nabije toekomst een rol te gaan spelen in de strijd tegen Trump, maar gaf verder geen details.

ANP, REUTERS, DPA

IRAK

‘Stadhuis Fallujah heroverd op IS’

Het Iraakse leger heeft naar eigen zeggen het stadhuis van Fallujah heroverd op IS. De Iraakse vlag zou boven het overheidsgebouw wapperen. Bijna vier weken geleden begonnen de Iraakse strijdkrachten met hulp van een coalitie die geleid wordt door de VS een offensief. Volgens de Amerikanen heeft het Iraakse leger een deel, maar nog niet de hele stad in handen. “Er moet nog steeds gevochten worden” zei de Amerikaanse minister van defensie. In de stad zitten nog tienduizenden mensen vast.

REUTERS

LOKALE WET

Philadelphia gaat frisdrank belasten

Philadelphia is de eerste grote Amerikaanse stad geworden die frisdranken gaat belasten. De lokale wet werd onder applaus en gejuich met 13 tegen 4 stemmen aangenomen. De belasting is een nieuwe klap voor de frisdrankindustrie, die al te lijden heeft onder de groeiende bezorgdheid van consumenten over hun gezondheid. De belasting van anderhalve cent gaat gelden op dranken waaraan suiker of zoetstoffen zijn toegevoegd. Sinds 2009 probeerden verschillende plaatsen in de VS zo’n belasting in te voeren. ANP

VEILIGHEID

Istanbul verbiedt opnieuw Gay Pride

De gouverneur van Istanbul heeft dit jaar de Gay Pride in zijn stad verboden. De homoparade was over ruim een week gepland, maar de gouverneur zegt de veiligheid van de deelnemers en de bescherming van de openbare orde niet te kunnen garanderen. De mars werd dit jaar bedreigd door een extreem-rechtse nationalistische groepering. De parade werd vorig jaar ook verboden. Toen gingen duizenden mensen de straat op. De politie zette traangas in om de demonstranten uit elkaar te jagen. ANP, DPA

Andrej Joerov: ‘Een telefoontje van Angelina Jolie is meer waard voor de aandacht voor m

‘Weg met het o

MENSENRECHTEN INTERVIEW De Russische mensenrechtenactivist Andrej Joerov pleit voor een creatieve benadering van subsidie, meer nadruk op uitstraling: ‘We hebben nu hetzelfde gedaan en het is niet heel effectief.’

Joost van Egmond
REDACTIE BUITENLAND

“Regel één is: richt geen schade aan.” Andrej Joerov past dit motto uit de geneeskunde graag toe op zijn eigen werk. Hij noemt zich dan ook consequent mensenrechtenverdediger en geen activist. “Ik wil de situatie verbeteren. Als ik tekeer ga en de machtingen in een hoek druk bereik ik niets. Je moet ze ook de gelegenheid geven om verbetering aan te brengen.”

Joerov is dan ook sceptisch over de huidige westerse benadering van het mensenrechtenvraagstuk in Rusland. “Druk zetten werkt soms, maar in het algemeen niet. Natuurlijk moet je druk zetten op staten die mensenrechten schenden, waar ook ter wereld, en die druk moet worden opgevoerd naarmate schendingen ernstiger worden. Maar het is maar een deel van een totaalpakket. Wat bovenaan zou moeten staan is de positieve stimulans, en die wordt vaak vergeten.”

Dat verklaart de apathie bij de zoveelste westerse veroordeling van de mensenrechtensituatie. Russen zijn bovenal bezig met sociale rechten, niet met de mensenrechten die daaronder het fundament leveren. “We denken worst te kunnen hebben zonder vrijheid. Dat kan ook, maar alleen als een gift van autoritaire leiders. Niet als een recht. Maar dat willen ze niet zien omdat de boodschap steeds negatief gebracht wordt.”

Staatsmedia

Dat is iets dat de staatsmedia volgens Joerov veel beter hebben begrepen. “De Russische media bieden hun publiek een prachtig sprookje. Over goede, coole Russen en slechte westerlingen. Mensen vertrouwen de staatsmedia. Ik begrijp dat. Ze willen niet continu lezen dat hun land slecht is, dat is heel menselijk. Maar de menukaart van zaken waar je trots op kunt zijn is nu zo beperkt. Daarom zijn we trots op de voetbalhooligans en op motorclubs als de Nachtwolven. Dat

ensenrechten dan drie keer wodka drinken met Obama.’ FOTO ROBIN UTRECHT

opgeheven vingertje’

ensenrechtenverdediger
n Rusland. Minder
twintig jaar

WIE IS ANDREJ JOEROV?

Andrej Joerov (Voronezh 1968) richtte in 1998 de **Internationale Jeugdmensenrechtenbeweging** op en is sindsdien volop zichtbaar in het publieke debat in Rusland en andere landen van de voormalige Sovjetunie. Hij werkte als waarnemer in de conflictgebieden op de Kaukasus en de laatste jaren ook op de Krim. Daar was hij in februari 2014 getuige van de machts-overname die uitmondde in de annexatie van het schiereiland door Rusland. Zijn tweet waarin hij de bewering tegensprak dat er Russische staatsburgers op **de Krim** werden vermoord ging viraal. Joerov is ook lid van een officiële Russische presidentiële raad voor mensenrechten. Hij kreeg vorig jaar de **Helsinki Civil Society Award** van het Nederlands Helsinki Comité.

menu waar we trots op zijn moeten we uitbreiden.”

Hulp heeft hij daar zeker bij nodig, maar graag zonder opgeheven vinger. Russen de les lezen over mensenrechten heeft de afgelopen twintig jaar weinig resultaat gehad. “Buitenlandse premiers en presidenten hebben geen impact, omdat mensen niet willen horen wat ze te zeggen hebben. Als je mensen wilt bereiken moet je met een ander model komen.”

‘Ik ben voorstander van awards zonder geldbedrag, omdat je in Rusland direct kritiek krijgt dat je bent gekocht door het Westen’

Om dat model in de markt te zetten heeft Joerov bovenal behoefte aan morele steun. En dan van coole mensen, niet van politici.

Angelina Jolie

Hij hoeft niet lang na te denken van wie hij het liefste die steun zou krijgen.

“Angelina Jolie bijvoorbeeld. Die heeft in alle opzichten de juiste uitstraling. Eén telefoontje van haar is meer waard voor de aandacht voor mensenrechten in Rusland dan drie keer wodka drinken met Barack Obama.

“Westerse stichtingen begrijpen niet dat dit belangrijker is dan een zak met geld geven. Je kunt juist een heboel doen zonder geld.

“Ik ben ook groot voorstander van awards zonder geldbedrag, daar zouden we er veel meer van moeten hebben. Al is het alleen maar omdat je anders in Rusland direct kritiek krijgt dat je bent gekocht door het Westen.”

STANDPLAATS TEHERAN Carolien Omid

Sarah en Dara leggen het af tegen Barbie

Een statement maken kan op verschillende manieren. Door bijvoorbeeld je kantoorbaan op te zeggen en een politieke carrière te starten in Cambodja. Of door eindelijk die fietstocht naar Tibet te maken als protestactie tegen de Chinese bezetting.

Voor wie dit allemaal wat te radicaal is, rest er gelukkig altijd nog het alternatief van het modestatement. Een stuk makkelijker, terwijl ook dit indrukwekkend kan zijn.

Zo zou je een knalgele broek met rare figuurtjes erop aan kunnen trekken. Van Spongebob bijvoorbeeld. Of een tatoeage kunnen laten zetten. Vanzelfsprekend niet iets sentimenteels met een roosje of vlindertje. Nee, een tatoeage-met-betekenis. Eentje waarmee je een statement maakt, ook al zit die op een plek waar vrijwel niemand haar ziet.

Mits je niet in Iran woont natuurlijk. Want hier is het dragen van een Spongebob-broek of het tonen van een betekenisvolle tatoeage niet zonder risico. Neem nou Sosh Makani (29), de keeper van de populaire voetbalclub Persepolis uit Teheran. Die had blijkbaar ook even een momentje van: kom, ik trek eens een Spongebob-broek aan.

Deze op het eerste gezicht vrij onschuldig ogende actie kwam hem echter duur te staan. Een ethische raad, die toezicht houdt op de moraal van voetbalclubs, besloot de keeper voor zes maanden te schorsen.

Overigens is het niet de eerste keer dat Makani het verknalt bij de Iraanse autoriteiten. In januari moest hij even de gevangenis in omdat hij foto's van zichzelf met vrouwen zonder de verplichte hijab op sociale media had geplaatst.

De gevierde Iraanse actrice Taraneh Alidoosti koos daarentegen niet voor een Spongebob-outfit maar voor de tatoeage. Op een plek waar haast niemand die ziet

en daar valt in Iran vrijwel het hele lichaam onder.

Taraneh had een teken van vrouwenmacht op haar linkeronderarm laten tatoeëren maar tijdens een persconferentie werd deze per ongeluk even zichtbaar. Gevolg: woedende conservatieven die riepen dat deze ‘feministe’ nooit meer op het witte doek mocht verschijnen.

Feministen zijn namelijk verdacht in Iran. Ze worden gezien als mannenhaatsters die tegen de islamitische ideologie ingaan, die zegt dat mannen en vrouwen wel gelijkwaardig zijn maar zeker niet gelijk. Toch zijn er in Iran juist veel islamitische feministes die hun rechten bevechten met de Koran in hun hand.

Maar of het nu gaat om feminisme of om Amerikaanse fantasiefiguren zoals Mickey Mouse, Barbie of Spongebob; ze zijn allemaal even impopulair bij de Iraanse autoriteiten. Ze worden gezien als symbolen van westerse verdorvenheid. De politie heeft al verschillende keren winkels die producten met deze figuurtjes verkopen, gesloten. Niettemin blijven Barbie, Mickey en Spongebob opduiken op dekbedhoezen, broodtrommels en T-shirts omdat de Iraniers van ze zijn gecharmeerd.

Nationale islamitische alternatieven worden heus wel op de markt gebracht. Zo werden een aantal jaar geleden de poppen Sarah en Dara gelanceerd. Met hun Iraanse uiterlijk, een totaal gebrek aan verleidelijke vormen, een veilige witte permanente onderbroek op het onderlijf geschilderd en traditionele kleding-items zoals een gebedschador in de kast, moest het kinderlijke poppenduo de strijd aanbinden met de wellustige, glamoureuze Barbie. Een strijd die nauwelijks te winnen leek.

En inderdaad: ze sloegen niet echt aan, die Sarah en Dara. Als Makani nou eens een broek van hen aan zou trekken, dan mag hij vast weer snel het veld op.

Het kinderlijke poppenduo heeft een totaal gebrek aan verleidelijke vormen en een veilige witte onderbroek op het lijf geschilderd